

5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NA GÖRE DEVİR
(VERGİSİZ BİRLEŞME)*
TRANSFER ACCORDING TO THE CORPORATE TAX LAW NO. 5520 (TAX-FREE MERGER)

Abdullah CEYLAN^{1*}

¹ Araştırma Görevlisi,
Gaziantep Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Mali Hukuk
Anabilim Dalı,
aceylan@gantep.edu.tr

*Sorumlu Yazar/
Corresponding Author

Öz: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda birleşme, yeni kuruluş yolu ile birleşme ve devralma yolu ile birleşme şekillerinde iki tür olarak düzenlenmiştir. 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda ("KVK") ise, devralma yolu ile ya da yeni kuruluş yolu ile birleşme şeklinde bir ayırma yapılmamış, ayırım vergili veya vergisiz birleşme olacak şekilde yapılmıştır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda vergili birleşmeler "birleşme", vergisiz birleşmeler ise "devir" olarak düzenlenmiştir. Belirtilmelidir ki, TTK hükümlerinde düzenlenmiş bir birleşme türü olan devralma yolu ile birleşme ile KVK'da düzenlenmiş vergisiz birleşme olarak ifade edilen devir kavramları birbirlerinden farklıdır.

Birleşmenin vergisiz şekilde gerçekleşebilmesi, KVK'nın 19 ve 20'nci maddelerindeki şartların var olup olmadığına göre belirlenecektir. Devir hükümlerinin düzenlendiği m. 19 ve m. 20'de belirtilen şartlara haiz olan birleşmelerin vergisiz gerçekleşmesi mümkün olacak, şartları bulundurmayan birleşmeler ise vergili biçimde gerçekleşmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergisiz Birleşme, Devir, Kurumlar Vergisi, Zarar Mahsubu, İştirak Hissesi Satış Kazancı İstisnası.

Geliş Tarihi/Received:
04.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted:
09.08.2024

**Yayımlanma Tarihi/
Available Online:**
31.12.2024

Abstract: In the Turkish Commercial Code No. 6102, mergers are regulated in two ways: mergers through acquisition and mergers through new establishment. In the Corporate Tax Law ("CTL") No. 5520, the distinction is made as taxed or tax-free mergers, without making a distinction between mergers through acquisition or new establishment. In the Corporate Tax Law system, taxed mergers are regulated as "mergers" and tax-free mergers are regulated as "transfers". It should be noted that the concepts of merger through acquisition, which is a type of merger defined in the TCC systematics, and transfer, which refers to tax-free merger defined in the CTL, are different from each other.

Whether the merger will be taxable or not will depend on whether it meets the conditions in Articles 19 and 20 of the CTL. In other words, mergers that meet the conditions set forth in Articles 19 and 20, which regulate transfer provisions, will be tax-free, while mergers that do not meet the conditions will be taxed.

Keywords: Tax-free Merger, Transfer, Corporate Tax, Loss Offset, Participation Share Sale Gain Exemption.

* Bu makale, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Programı kapsamında yazılmakta olan "Vergi Hukuku Açısından Sermaye Şirketlerinin Yeniden Yapılandırılması" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

GİRİŞ

Şirketler, kurumlar ölçek ekonomilerinden yararlanma, finansman sağlama, rekabet edebilme gibi amaçlar ile dışsal büyüme olarak nitelenen birleşme yoluna gidebilmektedirler. Şirketlerin birleşmesi devletler tarafından da desteklenmekte olup vergisel teşvikler sağlanmaktadır. Birleşme işleminin vergisiz olarak gerçekleştirilebilmesi adına Kurumlar Vergisi Kanunu'nda devir müessesesi ihdas edilmiştir.

Ticaret şirketlerinin birleşmesi, sadece ortaklıkları değil, ayrıca alacaklıları, ortaklıkların ortaklarını ve kamu menfaatini de ilgilendirmektedir. Zira birleşmenin vergi hukuku açısından sonuçları doğrudan kamu menfaati ile alakalıdır. Birleşmeyi; birleşme sözleşmesine dayanarak birden fazla şirketinin birleşmeye katılan şirketlerden birinin veya yeni kurulan şirketin bünyesinde olmak üzere bir araya gelmeleri, hâlihazırda bünyesinde birleşilen veya yeni kurulan şirket haricindeki şirketlerin tasfiyesiz sona ermesi olarak tanımlamak mümkündür¹.

Devralma şeklindeki birleşme, bir veya birden fazla şirketin bir şirket tarafından devralınması yoluyla gerçekleşir. Devrolan şirket veya şirketler, tüm aktif ve pasifleri ile birlikte devralan şirketin çatısı altında toplanır². Birleşme neticesinde devrolan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir. Devrolan şirket tasfiye olmaksızın sona erer. Bunun nedeni devrolan şirketin tüm aktif ve pasifleriyle devri neticesinde uhdesinde herhangi bir malvarlığı kalmamasıdır³. Devralan şirketin tüzel kişiliğinde ise herhangi bir değişim meydana gelmez. Gerçekten, devralan şirket varlığını sürdürür, ancak şirketin sermaye ve ortaklıklarında değişiklik meydana gelir. Devralma işleminin devrolunan şirketler açısından katılma niteliğinde olduğu söylenebilir. Bu sebeptendir ki, devralma yoluyla birleşme, katılma olarak da ifade edilmektedir⁴. Devralma şeklindeki birleşmeler yeni bir şirket ortaya çıkarmaz.

Yeni kuruluş şeklinde birleşme, iki veya daha fazla ticaret şirketinin birleşme amacıyla yeni kurulacak bir şirket tüzel kişiliği altında birleşmesi işlemidir⁵. Yeni kuruluş şeklinde birleşmeye konu şirketler malvarlıklarını birleşilen şirkete devrederler. Devir işlemi külli halefiyet yoluyla gerçekleşir. Böylece devrolan şirketlerin bütün malvarlığı, diğer deyişle bütün hak ve borçları, yeni kurulan ortaklığın uhdesine geçer⁶. Devredilen şirketler ticaret sicilinden silinir ve sona erer. Ancak bu şirketler bakımından tasfiye süreci söz konusu olmaz⁷.

Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) m. 19/1'de düzenlenmiş bulunan devir, Türk Ticaret Kanununda (TTK) birleşme türü olarak yer alan devralma yoluyla birleşmeden farklıdır. Belirtildiği üzere TTK'da devralma, bir şirketin başka bir şirkete katılması şeklinde gerçekleştirilen birleşmeler için ifade edilmiştir. Fakat KVK'da ihdas edilmiş devir bir birleşme türünden ziyade, birleşme işleminin vergisiz şekilde gerçekleştirilmesi hususunda gereken şartları ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır.

1 Reha Poroy – Ünal Tekinalp – Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 99; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku - Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015) 681; Kağan Susuz, “Birleşme”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, ed. Kemal Şenocak (Ankara: Seçkin, 2023), I/205.

2 Susuz, “Birleşme”, I/206.

3 Susuz, “Birleşme”, I/206; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), I/211.

4 Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, 681; Susuz, “Birleşme”, I/206.

5 Pulaşlı, *Şerh*, I/212; Susuz, “Birleşme”, I/208. Tekinalp (Poroy-Çamoğlu), *Ortaklıklar*, 102.

6 Pulaşlı, *Şerh*, I/212; Susuz, “Birleşme”, I/208.

7 Pulaşlı, *Şerh*, I/212; Susuz, “Birleşme”, I/208.

Birleşmeler, TTK'da düzenlenmiş olan devralma yoluyla ya da yeni kuruluş yoluyla gerçekleşecek olması fark etmeksizin, KVK m. 19/1'deki şartlar bünyesinde bulunuyor ise vergisiz olarak gerçekleştirilebilecek ve KVK açısından devir olarak nitelendirmek mümkün olacaktır. Birleşme işlemi, külli halefiyet ilkesi dâhilinde yapıldığı ve işleme taraf kurumlar tam mükellefiyete tabi olduğu takdirde devir işlemi mümkündür. Bu şekildeki birleşme işlemi, TTK'da düzenlenmiş devralma yoluyla birleşme (katılma) veya yeni kuruluş yoluyla birleşme şeklinde yapılmış olması önemli olmaksızın işlem, KVK m. 19/1 çerçevesinde devir olarak kabul edilecek ve vergisiz olacak biçimde gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır. Fakat birleşme, devir şartlarına haiz değilse, devralma ya da yeni kuruluş şeklinde gerçekleşmesi fark etmeksizin vergili biçimde olacaktır. KVK m. 18'e göre de ifade edildiği şekilde tasfiye hükmünde değerlendirilecektir⁸.

Literatürde kullanılan kavramlar üzerinden ifade etmek gerekirse; ticaret hukukunda şirketler, *devralma* (acquisition) ve *yeni kuruluş şeklinde birleşme* (merger, fusion, consolidation)⁹ yoluyla birleşebilmektedirler¹⁰. Çalışmanın konusunu oluşturan Kurumlar Vergisi Kanunu müessesesi olan *devir (vergisiz birleşme)* (transfer, tax-free merger), Türk Ticaret Kanunu'na göre *devralma* (acquisition) veya *yeni kuruluş şeklinde birleşme* (merger, fusion, consolidation) şekillerinin her ikisinde de ortaya çıkabilmektedir.

KVK açısından kurumların birleşmeleri, aslında bünyesinde barındırdığı aktiflerde bulunan gizli yedeklerin realize edilerek gerçek değerlerinin tespiti şeklinde kabul edilmektedir¹¹. KVK m.19/1'de ihdas edilmiş devirde ise, gizli yedeklerin realize edilmeden, devralınan kuruma ait bilançodaki yer alan değerler üzerinden devralan kuruma aktarılmasına imkân tanımaktadır. Böylece birleşme işleminin vergisiz olacak şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Bu yönüyle devir bir vergi istisnası olmamakta, bir vergi ertelenmesi sağlamaktadır. Başka bir deyişle, aktiflerin içermiş olduğu gizli yedeklerin devralan (birleşilen) kurumda elden çıkarılması nedeniyle realize edilerek vergilendirildiği zamana kadar tahakkuk edecek vergi ertelenmiş olmaktadır¹².

Çalışmamız üç başlıktan oluşmakta olup birinci başlık altında devrin şartlarına yer verilmiştir. Devir halinde vergilendirilme başlıklı ikinci kısımda ise kurumlar vergisi mükellefiyeti doğmaması için yerine getirilmesi gerekli şekil şartları anlatılmıştır. Ayrıca şartların yerine getirilmediği hallerde ve devir tarihine kadar tahakkuk etmiş vergilerin ödenmesi hususundan bahsedilmiştir. Üçüncü başlıkta da devir giderleri, zarar mahsubu ile iştirak hisseleri, intifa senetleri, kurucu senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğacak kazançlara uygulan kurumlar vergisi istisnasına yer verilmiştir. Bu konuların devir halinde nasıl tezahür ettiği anlatılmaya çalışılmıştır.

8 Mehmet Maç, *Kurumlar Vergisi* (İstanbul: Denet Yayıncılık, 1999), 965; Ersin Nazal, *Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri* (İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 2015), 108; Hamdi Deniz Ege Göktuna, *Vergi Hukukunda Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013), 177.

9 Hikmet Sami Türk, *Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi* (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No: 185, Olgaç Matbaası, 1986), 3-6.

10 Maç, *Kurumlar Vergisi*, 962; Nazal, *Vergisel*, 14,15; Haluk Sümer – E. Handan Sümer Göğüş, “Füzyonlar ve Muhasebe Yöntemlerinde Meydana Gelen Gelişmeler”, *Şirket Birleşmeleri*, ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner (İstanbul: Alfa Yayınları, 2004), 363,364; Helmut Pernsteiner, “İşletme Bilimi Literatüründe Birleşme Kavramı”, çev. Çağla Ersen, *Şirket Birleşmeleri*, ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2004), 594; İbrahim Kaplan, *Şirketler Hukuku -Şirketlerde Yapı Değişikliği* (Ankara: Yetkin, 2021), 17,19.

11 Altar Ömer Arpacı, “Kurumların Avantajlı Birleşme Şekli: Devir Müessesesi”, *Vergi Sorunları Dergisi* 178 (Temmuz 2003), 63.

12 İrfan Vural, “Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Gerçekleştirilen Devir ve Tam Bölünme İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Vergisel Hususlar”, *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 46; Funda Başaran Yavaşlar, “Birleşen Sermaye Şirketi Ortaklarının Vergilendirilmesi”, *Şirket Birleşmeleri*, ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner (İstanbul: Alfa Yayınları, 2004), 114, 115.

1. Devir İçin Aranılan Şartlar

KVK m.19’da hüküm altına alınan “devir”, bir birleşme türü olarak nitelendirilmemekte ve birleşmenin vergisiz şekilde gerçekleştirebilmesinin şartlarının düzenlendiği bir müessese olarak tanımlanmaktadır. KVK m.19’da hüküm altına alınmış olan şartlar kapsamında gerçekleştirilen birleşmeler devir hükmünde sayılmaktadır. Bu şartlar maddede şu şekilde ifade edilmiştir:

“a) Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanunî veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması.

b) Münfesih kurumun devir halindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi.”

1.1. Birleşen ve Birleşilen Kurumun Kanuni Merkezi veya İş Merkezinin Türkiye’de Bulunması

Birleşmenin devir kabul edilebilmesi hususundaki ilk şart birleşmenin tarafı sıfatına haiz kurumların kanuni veya iş merkezinin Türkiye’de bulunmasıdır. Diğer bir ifadeyle, devir müessesesinin ilk şartı birleşmenin tarafları olarak bulunan kurumların tam mükellef olmaları gerektiridir.

Tam mükellef durumunda olan kurumların yurt içinde elde ettikleri kazançlar ile birlikte Türkiye dışında da elde ettikleri kazançların tamamından vergi mükellefiyetleri doğmaktadır. KVK m. 3/1 uyarınca kurumlar, kanuni veya iş merkezlerinden herhangi birinin Türkiye’de bulunması halinde tam mükellef sıfatına haiz olarak vergilendirilecektir. Diğer şartlar bulunsa dahi, birleşmeye taraf kurumlardan herhangi birinin tam mükellef sıfatına haiz olmaması halinde, birleşmenin devir kabul edilmesi mümkün değildir.

KVK m. 3/5’de kanuni merkez “*vergiye tâbi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen merkezi*” olarak tanımlanmıştır. İş merkezi de altıncı fıkrada “*iş bakımından işlemlerin fiilen toplandığı ve yönetildiği merkez*” şeklinde ifade edilmiştir.

Vergisiz birleşme olarak devirde, devralınan kurumun aktifleri değerlendirilmeden aktarıldığı için, devralan kurumda realize edileceği tarihe kadar vergi ertelenmesi sağlanmış olmaktadır. Bundan dolayı devralan kurumun sonrasında elde edeceği kazançların vergilendirilebilme imkânının olması gerekmektedir¹³. Dar mükellef durumunda bulunan kurumlar sadece yurt içinde elde etmiş oldukları kazançları üzerinden vergilendirilmektedir. Bu nedenle, Türkiye dışında gerçekleştirilmiş olan devir sonucunda edinmiş oldukları değerlerin ihtiva ettiği değer fazlasının vergilendirilmesi söz konusu olmadıgından, değer fazlasının vergilendirilmesi ertelenemeyecektir¹⁴. Devrin tarafı olan kurumlarda tam mükellef olma şartı bu nedenle kabul edilmiştir.

13 Yılmaz Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları* (Ankara: Oluş yayıncılık, 2012), 550; Hızır Tarakçı, *Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı ile Türk Ticaret Kanunu Açısından Kurumlarda Sona Erme* (İstanbul: Polaris Yayınları, 2003), 247; Ali Haydar Yıldırım - Olcay Kolotoğlu, *Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi* (Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2003), 358; Nazal, *Vergisel*, 119; İrfan Vural, *Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu* (Ankara: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, 2009), 871.

14 Yılmaz Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 550; Tarakçı, *Kurumlarda Sona Erme*, 246; Ahmet Kavak, *Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri* (Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2009), 171; Sami Karacan - Suphi Aslanoğlu, “Türkiye’de Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerin Vergilendirme Karşısındaki Durumu II”, *Yaklaşım Dergisi* 173 (Mayıs 2007), 189.

Ancak tam mükellef olma şartı, Avrupa Birliğine üye bir devlete ait kurumun devrine engel teşkil etmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu husus, Avrupa Birliğine tam üyelik durumunda olup vergi uyumlaştırmasına yönelik düzenlemeler gerçekleştirildiği halde, mükellefiyete dayalı bir ayrımcılığa neden olmaktadır. Keza 2009/133/EC sayılı “Birleşme Direktifi” de birleşme işlemleri hususunda ortak bir vergilendirme rejimi benimsemektedir. Bu rejim kapsamında üye devletlerin mali çıkarları “işyerine bağlı bulunma şartı” çerçevesinde koruma altına alınmaktadır ve devredilen kıymetlerin sınır dışına çıkarılması kabul edilmemiştir. İşyerine bağlı bulunma şartı, birleşme neticesinde realize edilmeyen kârların tahakkuk edeceği devletin vergilendirme yetkisini, söz konusu kazançların bağlı bulunduğu aktifler üzerinden korumasına imkân vermektedir. Devreden kurumun mukim olduğu üye devlet, aktiflerin iş yerine bağlı bulunmasından dolayı vergilendirme hakkını kaybetmemiş olmaktadır. Yalnızca işlem gerçekleştiği anda geçici olmak üzere vergi talep etme hakkından vazgeçmekte olup vergi ertelenmesi yapılmış olmaktadır¹⁵. Söz konusu kıymetlerin sonrasında satılması durumunda devreden kurumun üye devleti ortaya çıkan değer artış kazancını vergilendirmesi mümkündür.

Bu yönde bir çözüme iç hukukumuz ve uluslararası anlaşmalar çerçevesinde de ulaşılabilir. Tam mükellef kurumun, dar mükellef bir kurum tarafından devralınması durumunda, tam mükellef kurumun bilançosunda yer alan kıymetler, dar mükellef kurumun bilanço değerlerine aktarılacaktır. Böyle olmakla birlikte fiiliyatta söz konusu kıymetlerin yer değiştirmeleri çoğunlukla imkân dâhilinde olmayacaktır. Devralınan kuruma ait üretim tesisleri, fabrikalar, tesisatlar gibi varlıkların yer değiştirmeleri oldukça zordur. Türkiye sınırları dâhilinde kalacak olan bu kıymetler çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının¹⁶ iş yerini tanımlayan 5’inci maddeleri ile VUK m.156 kapsamında işyeri kapsamında değerlendirilebilmesi mümkün olmaktadır. Bundan dolayı, söz konusu kıymetler birleşme ile devralan kurum bünyesine geçmiş olmakla birlikte, Türkiye’de kalacak olması nedeniyle birleşme sonrasında realize edilmeleri durumunda Türkiye’de vergilendirilmesi mümkündür. Şöyle ki, Türkiye’de yer alan bu kıymetlerden elde edilecek değer artış kazançları, çifte vergilemeyi önleme anlaşmalarının 13’üncü maddeleri ve KVK m.3 çerçevesinde, Türkiye’de elde edilen kazanç olarak nitelendirilmesi imkân dâhilindedir. Bu şekilde direktifte yer alan çözüme ulaşılması mümkün olmakla birlikte, düzenleme yapılarak sınır ötesi birleşmelerde Türkiye’nin mali çıkarları hususuna zarar vermeden gerçekleştirilmesi imkânı sağlanmalıdır¹⁷.

Dar mükellef bir kurumun tam mükellef kurum tarafından devralınması halinde ise, değer artışları yönünden Türkiye’nin vergilendirme yetkisi bulunmamaktadır. Vergilendirme, kurumun tam mükellefiyete tabi olduğu ilgili ülkede yapılabilecektir. Türkiye tarafından vergi salınmasının imkân dâhilinde olmadığı değer artışının, devralan kurum nezdinde ortaya çıkacağı tarihe kadar ertelenmesi de söz konusu olmayacaktır¹⁸.

Keza, devrin şekle ilişkin şartları arasında bulunan devralan kurumdan taahhütname istenmesinin amacı, infisah eden kurumun ödenmemiş ve tahakkuk edecek vergilerinin ödenmesi ile diğer vergi ödevlerinin yerine getirilmesi hususlarında devralan kurumu vergi sorumlusu olarak muhatap almaktır. Böylelikle hazinenin vergi kaybına da sebep olunmasını engellemektir. Dar

15 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 198.

16 Uluslararası model vergi anlaşmaları hakkında bilgi için bakınız; Gökhan Terzi, “Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önlemeye Yönelik Model Vergi Anlaşmaları ve Anlaşmazlıkların Çözüm Yöntemleri”, *Gümrük Ve Ticaret Dergisi* 12 (Haziran 2018), 30-41; Uğur Kızılgül – Furkan Beşel, “Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşma Modelleri ve Türkiye’nin Model Yaklaşımı”, *Maliye Araştırmaları Dergisi* 5/3 (Kasım 2019), 301-321.

17 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 199.

18 Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 551.

mükellef olan bir kurumun devralınması durumunda Türkiye'nin vergilendirme yetkisinde bulunmayan vergi için sorumluluğun devralan kuruma yüklenmesi mümkün değildir. Bu halde devralan kuruma sorumluluğun izafe edilemiyor olmasından dolayı birleşme işleminin devir olarak değerlendirilmemesi doğru bir yaklaşım değildir. Vergilendirilecek bir kazancın olmadığı dar mükellef bir kurumun devralınması konusunda, sorumluluğun devralan kuruma yüklenemiyor olmasından dolayı vergi kaybı da ortaya çıkmış olmayacaktır¹⁹.

1.2. Münfesih Kurumun Devir Tarihindeki Bilanço Değerlerinin, Birleşilen Kurum Tarafından Bir Bütün Halinde Devralınması ve Aynen Bilançosuna Geçirilmesi

Birleşmenin vergisiz olacak şekilde yapılabilmesi, devir sayılabilmesi için KVK m.19/1-b'de belirtilen ikinci şart, birleşen (devralınan) kurumun devir tarihinde yer alan bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından kül halinde devralınması ve aynen bilançosuna geçirilmesi halidir.

Devirde, infisah eden kurumda bulunan iktisadi kıymetlerin ve emtianın yeni bir değerlemeye tabi tutulmayıp olduğu haliyle devralan kuruma intikal ettirilmesi gerekmektedir²⁰. İnfisah eden kurum bilançosunda yer alan değerler, olduğu gibi kayıtlı değerleri²¹ ile devralan kurumun bilançosuna geçirilecektir. Bu şekilde devir sırasında devrolan, infisah eden kurum bünyesinde bulunan gizli yedekler realize edilmeden aktarılmış olacaktır. Daha sonrasında devralan kurum bünyesine aktarılmış olan bu kıymetlerin elden çıkarılmaları halinde, gizli yedekler nedeniyle ortaya çıkacak değer artışı vergiye tabi tutulacaktır²².

Birleşen kuruma ait bilanço değerlerinin olduğu gibi devralınması hali olan devir, münfesih kurum ile devralan kurumların bilanço kalemlerinin herhangi bir değişiklik yapılmayıp, kayıtlı değerlerinin toplanması suretiyle konsolide edilmesini gerektirmektedir²³. Münfesih kurumun aktif ve pasif düzenleyici hesaplarının da, bilançosundaki gerçek aktif ve pasif kalemleri ile birlikte devri yapılmalıdır. Böylece devir işlemi, devralan ve devrolunan, münfesih kurumlara ait bilançoların konsolidasyonu yoluyla gerçekleştirilmiş olacaktır. Her iki kurumun bilançolarındaki kalemlerinde belirtilen tutarları üzerinden bir değişiklik yapılmadan, üst üste konulması ile konsolide edilmesi gerekmektedir²⁴.

Bilançoda yer alan tüm kalemlerin aynen geçirilerek bilançoların konsolide edilmesi bazı sorunlara neden olacaktır. Bu durumda özellikle nominal sermayenin olduğu gibi aktarılması hususu önem arz etmektedir. Bir görüş açısından "bilanço değerleri" kavramı, nominal sermaye dışında bulunan kalemleri kapsamaktadır. Değiştirme biriminin cari değerlere göre belirlenmesi gerekmektedir. Kurumların ortaklarına sermayeden verilecek payın belirlenmesi de cari değere göre tespit edilen değiştirme birimi üzerinden gerçekleşmelidir. Bu nedenle nominal sermayenin oldu gibi, aynen geçirilmesi bazı sorunlar ortaya çıkaracaktır. Örneğin; cari değerleri birbirinden farklı olan kurumların devri halinde cari değeri daha fazla çıkan kurumun ortaklarının daha az paya sahip olmaları sonucu ortaya çıkacaktır. Bu tür sorunlara mahal vermemek için, cari değerler çerçevesinde

19 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 200; Vural, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 872.

20 Erkan Aydın, *Türk Vergi Sisteminde İktisadi İşletmelere Dâhil Kıymetleri Değerleme* (Ankara: Seçkin, 2002), 41; Tarakçı, *Kurumlarda Sona Erme*, 248.

21 "Kayıtlı değer VUK m. 265'te mukayyet değer olarak adlandırılan kayıtlı değer, değerlemeye konu olan iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen değeridir." Aydın, *Değerleme*, 41.

22 Arpacı, "Devir Müessesesi", 66; Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 551; Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 172; Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 201; Maç, *Kurumlar Vergisi*, 968; Vural, "Devir ve Tam Bölünme", 46.

23 Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 553.

24 Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 553; Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 172.

değiştirme biriminin tespiti edilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır. Tespiti sağlanan bu değiştirme birimi ile de birleşmeye taraf kurumların sermayeden alacakları payın belirlenmesi sağlanmalıdır. Sonuç olarak da nominal sermayenin bu çerçevede artırılması ve düzenleyici, geçici hesaplar ile bilanço denkliğinin sağlanması yerinde olacaktır²⁵. Bu hususta 1 seri nolu Kurumlar Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde (KVKGT) de açıklamalara yer verilmiştir. Devir halinde, kıymetlerin kayıtlı değerleri üzerinden aynen aktarılması birleşmeye taraf kurumlara kayıtlı değer üzerinden hisse verilmesini gerektirmediği ifade edilmiştir. Devre konu kıymetlerin değerlerinin belirlenmesi ve kurumların ortaklarının hakları koruyacak değişim oranının gerçek değerler üzerinden tespit edilmesi hususu belirtilmiştir²⁶.

Devralan kurum ile devrolan kurumlarda iştirak ilişkisi varlığı halinde sermaye artışı konusu ile münfesih kurumun hissedarlarının paylarının belirlenmesi önem arz etmektedir. Bir kurum kendi bünyesinde iştiraki olan ya da iştirak etmiş olduğu başka kurumu kül halinde devralabilir. Bundan dolayı kurumun yapması gerekli sermaye artışı ilgili iştirak paylarına denk gelen tutardan daha az gerçekleşecektir²⁷. Bu konuya 1 seri nolu KVKGT'de de yer verilmiştir. Bu hususun KVK m.19'da belirtilen devir şartlarının ihlaline neden olmadığı Tebliğde ifade edilmiştir.

Devralan kurum, bünyesindeki iştiraki üçüncü bir ortaktan nominal bedelinden fazla bir bedel karşılığı iktisap etmiş olabilir. Bundan dolayı devralan kurumdaki iştirak maliyeti ile devrolunan kurumda yer alan sermaye birbirine eşit olmayacaktır. Söz konusu iştirak ile sermaye kalemlerinin karşılıklı olarak yok edilmesi sırasında bilanço aktifinde bir bedel kalacaktır²⁸. Bu konuda Tebliğde açıklamalara yer verilmiştir. İştirakler hesabı kısmında bulunan değer, iştirak hisseleri için belirtilen itibari değere eşit olmadığı durumlar olabilir. Oluşan bu müspet veya menfi farkın geçici hesaplarda izlenmesi mümkündür. Kurumun vergiye tabi olan kazanç tespiti ile ilişkilendirilmeden söz konusu geçici hesapların kurum kayıtlarında sona erdirilmesi de mümkün bulunmaktadır²⁹.

2. Devir Halinde Vergilendirilme

KVK m.19 çerçevesinde gerçekleştirilen devirlerde, birleşme kârı doğmamaktadır. Şöyle ki birleşme nedeniyle doğan kara ilişkin olarak devralan kurumun vergi mükellefiyeti, gizli yedeklerin realize edileceği tarihe kadar ertelenmektedir. Bundan dolayı devralan, birleşilen kurumun birleşme

25 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 202-203; Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 561; Yıldırım - Kolotoğlu, *Şirketlerin Birleşmesi*, 368; Ayşe Gülçiçek, "Şirket Birleşmelerinde Değişim Oranının Tespiti ve Vergisiz Birleşmeye Etkisi", *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 55, 56.

26 1 seri nolu KVKGT, 19.3.1. "Devir veya bölünme işlemine konu olan varlıkların kayıtlı değerleri üzerinden diğer şirketlere intikal ettirilmesi, devrolan veya bölünen şirketin ortaklarına ya da bölünen şirkete varlıkların kayıtlı değeri kadar hisse verilmesini gerektirmemektedir. Bölünen ve devralan şirketlerin karşılıklı olarak devre konu varlıkların değerlerini belirlemek suretiyle devrolan veya bölünen şirketin ortaklarının haklarını koruyacak bir değişim oranı tespit etmeleri gerekmektedir. Değişim oranının bölünen ve devralan şirketlerin hisselerinin gerçek değeri üzerinden belirlenebilmesi mümkündür.

Ancak, yapılan işlemin Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılan devir veya bölünme işlemi sayılabilmesi için devir veya bölünmeye konu edilen varlıklara karşılık iktisap edilen hisselerin, varlıklarını devreden şirketin ortaklarına, devreden veya bölünen şirketteki hisselerine isabet eden servet değeri ile orantılı olarak dağıtılması gerekecektir.

Öte yandan, devir ve bölünme işlemi sonucunda devre konu şirketlerin gerçek değerleri üzerinden belirlenecek bir değişim oranına göre devralan şirketin sermaye paylarının ortaklara verilmesinde, ortakların servet değerlerinde meydana gelecek ve izah edilemeyecek farkların transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı veya değer artış kazancı açısından tenkit edilebileceği tabiidir."

27 Nevzat Tüfekçioğlu, "Şirketlerin Birleşmesi ve İştirak İlişkisi", *Vergi Dünyası Dergisi* 255 (Kasım 2002), 5; Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 203; Nazalı, *Vergisel*, 128. Olcay Kolotoğlu, "Birbirlerine İştiraki Olan Şirketlerin Devir Yoluyla Birleşmesi", *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 27-31; Vural, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 875.

28 Tüfekçioğlu, "Şirketlerin Birleşmesi ve İştirak İlişkisi", 5.

29 1 seri nolu KVKGT, 19.1.

nedeniyle kurumlar vergisine ilişkin mükellefiyeti ortaya çıkmamaktadır³⁰. Böyle olmakla birlikte devir tahine kadar elde edilen kazançların vergilendirilmesi gerekmektedir.

Birleşmenin, devir hükümlerine göre gerçekleştirilmesi sonucunda birleşme kaynaklı ortaya çıkan değer artış kazançları için vergilendirilme yapılmayacaktır. Fakat birleşmenin tarafı olan kurumların tam mükellef olmaları ile devralan kurumda bir birleşme kârının ortaya çıkmamış olması birleşme kaynaklı değer artış kazançlarına ilişkin vergilendirilme yapılmaması için yeterli değildir³¹. KVK m.19'da belirtilen şartlar dışında 20. maddede de şekle ilişkin olarak şartlar düzenlenmiştir. Bu şartlar infisah edecek kurumun devir tarihine kadar elde ettiği kazançları ile önceki döneme ilişkin kurum kazançları ve tahakkuk edebilecek vergileri ile ilgilidir.

KVK m.20'de şekle ilişkin öngörülen ilk şart, devir tarihine kadar elde edilen kazançla ilişkin devrolan ve devralan kurumların birlikte hazırlayıp müştereken imzaladıkları münfesi (devrolan) kurumun kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesidir. Bu beyanname birleşmenin ilan tarihinden itibaren 30 gün içerisinde devrolan kurumun kayıtlı olduğu vergi dairesine verilmelidir. Devir işlemi, hesap döneminin kapanmış olduğu ay ile kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar da gerçekleştirilebilmektedir. Devir işleminin bu tarihler arasında gerçekleştirildiği takdirde, devrolan kurumun önceki hesap dönemi için hazırlanacak kurumlar vergisi beyannamesi de verilmesi gerekmektedir. Bu beyanname de yine kurumlar tarafından müştereken imzalanacaktır. Bu önceki hesap dönemine ait beyannamenin de yine aynı süre içerisinde münfesi kurumun vergi dairesine verilmesi gerekmektedir.

Burada düzenlenen ikinci şart ise devralan kurumun devir için verilecek kurumlar vergisi beyannamesinin ekinde taahhütname vermesidir. Bu taahhütname vasıtasıyla, münfesi kurumun tahakkuk etmiş bulunan vergileri ile sonrasında tahakkuk edebilecek vergi borçlarının ödenmesini ve diğer ödevlerinin yerine getirileceğini devralan kurum taahhüt etmektedir. Bu şekil şartları esasa ilişkindir ve uyulmaması halinde devre ilişkin hükümlerin uygulanması mümkün olmayacaktır³².

2.1. Devir Tarihi

KVK m.20/1-a'da devir tarihi, kurumların devir kararlarının ticaret sicilinde tescil edilen tarih olduğu ifade edilmiştir. Böyle olmakla birlikte devralan ve devrolan kurumlardan hangisine ait olan tescil tarihinin devir tarihi olduğu konusunda belirleme bulunmamaktadır.

TTK m.153 gerekçesinde devrolan şirketlerin tescili neticesinde hukuksal bir sonuç oluşmakta olduğu belirtilmiştir. Devrolan şirkete ait malvarlığı "uno actu" devralan şirkete "ipso iure" geçmektedir. Bu şekilde olması nedeniyle devrolan şirketin birleşme kararına ilişkin tescilin *kurucu* etkiye sahip olduğu, devralan şirketin birleşme kararına ilişkin tescilin ise *açıklayıcı* etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Bundan dolayı devralan ve devrolan kurumların birleşme hususundaki genel kurul kararlarına ilişkin tescil tarihleri birbirinden farklı olması durumunda, devir tarihi devrolan kuruma ait tescil tarihi kabul edilmelidir.

2.2. Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verilmesi

KVK m.19 kapsamında gerçekleşen birleşmelerde, devir kaynaklı değer artış kazançlarına ilişkin vergilendirme yapılmamaktadır. Böyle olmakla birlikte, devrolan kurumun devir öncesi faaliyetlerine ilişkin kıst dönem kazancı genel hükümlere göre vergilendirilmelidir. Devir dolayısıyla

30 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 204; Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 571; Nazalı, *Vergisel*, 120.

31 Zehra Taşözü, *Türk Ticaret Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Birleşme* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013), 123.

32 Nazalı, *Vergisel*, 120-121; Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 204; Taşözü, *Birleşme*, 123.

öncelikli olarak kıst dönem kazancına ait kurumlar vergisi beyannamesi verilmelidir. Ayrıca, devir tarihinde kanuni süreleri geçmemiş olan normal dönem beyannameleri de birlikte verilmelidir.

KVK m.20/1-a bendinde belirtildiği üzere, devir işleminden kaynaklı bir vergileme yapılmamasının ilk şartı hususunda iki beyannamenin de verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öncelikle verilmesi gereken beyanname devrolan kurumun hesap dönemi başından devir tarihine kadar ki faaliyetleri sonucunda doğan kurum kazancına ait kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesidir. Bu beyannameyi, devir tarihi itibarıyla devrolan ile devralan kurumlar hazırlamalı ve müştereken imzalamaları gerekmektedir. Birleşmenin Ticaret Sicili Gazetesinde ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde, kıst döneme ilişkin söz konusu kurumlar vergisi beyannamesi münfesi kurumun kayıtlı olduğu vergi dairesine verilmelidir.

Kıst döneme ait beyanname dışında, münfesi kurumun önceki normal hesap dönemi için de kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gerekebilir. Şöyle ki devir işlemi, hesap döneminin sona erdiği aydan yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği ayın sonuna kadar olan süre içerisinde gerçekleşmesi durumunda söz konusu beyannamelerin birlikte verilmesi icap etmektedir. Önceki döneme ilişkin olarak hazırlanan bu yıllık kurumlar vergisi beyannamesi de müştereken imzalanmalı ve aynı sürede, otuz gün içinde birleşen kurumun bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Diğer bir ifade ile normal döneminde, hesap dönemi takvim yılı olanlar için nisan ayı içerisinde, verilmesi gereken önceki hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesi, kanuni süresinden farklı olarak kıst dönem beyannamesi ile birlikte, süresi henüz tamamlanmadan verilmiş olacaktır³³.

Bu durumu bir örnek ile ifade etmek gerekir ise, (ABC) LTD., (DEF) A.Ş.'ye katılma (devralma) yolu ile devir şartları çerçevesinde birleşmiştir. (ABC) şirketinin birleşmeye ilişkin kararı 20.02.2023 tarihinde ticaret sicilde ilan edilmiştir. Bu kapsamda, 01.01.2023 tarihi ile 20.02.2023 tarihleri arası kıst döneme ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi otuz günlük süre içinde verilmelidir. Yani 22.03.2023 tarihine kadar (ABC) şirketinin bağlı bulunduğu vergi dairesine verilmesi gerekir.

2022 hesap dönemine ait kurumlar vergisi beyannamesi Nisan ayının başından 25.04.2023 tarihine kadar verilecekti. Fakat devir işleminden dolayı 2022 yılı hesap dönemine ait yıllık kurumlar vergisi beyannamesi, kıst dönem beyannamesinin verileceği otuz günlük süre de, 21.02.2023 tarihinden 22.03.2023 tarihine kadar verilmesi gerekecektir.

Örneğimizin tarihlerini biraz değiştirmemiz durumda bazı farklılıklar oluşacaktır. Devir tarihini 10.04.2023 olarak kabul etmemiz halinde, kıst döneme ilişkin beyannamenin 10.5.2023 tarihine kadar verilmesi gerekir. 2022 yılına ait kurumlar vergisi beyannamesinin kıst döneme ilişkin beyanname ile birlikte aynı süre içinde verileceği konusundaki durum tartışmaya açık sayılabilir. Zira 2022 yılına ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin kanuni süresi 25.04.2023 tarihinde tamamlanacaktır. Ancak, KVK m.20'nin özel bir süre belirlemesi nedeniyle bu düzenlemeye riayet edilmesi yerinde bir uygulama olacaktır³⁴. Yani, 2022 hesap dönemine ait yıllık kurumlar vergisi beyannamesi 10.5.2023 tarihine kadar, kıst döneme ilişkin beyanname ile birlikte verilebilmesi mümkündür.

33 KVK m. 14/3: “Kurumlar vergisi beyannamesi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmibeşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilir.”

34 Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 573.

Önceki normal hesap dönemine ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesi verilmesi hususundaki kanuni süresi, devir tarihi nedeniyle kısaltmakta veya uzayabilmektedir³⁵.

Şu hususu da belirtmek gerekirse, KVK m.20/1-a bendinde yer alan “ayın sonuna kadar” ifadesi “yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin verilmesi gereken tarih” şeklinde düzeltilmesi yerinde olacaktır³⁶. Çünkü kurumlar vergisi beyannamesi ayın yirmi beşine kadar verilmektedir. Yirmi beşinden ayın sonuna kadar olan sürede devir işlemi gerçekleştirildiği takdirde beyanname verilmesi hususunda sorun ortaya çıkacaktır. Ancak vergi kanunlarında düzenlenmiş beyanname sürelerini VUK³⁷ ile Gelir İdaresi Başkanlığına bir aya kadar uzatma yetkisi verilmiş olup, fiiliyatta Nisan ayının sonu kadar uzatılmaktadır. Bu şekilde ortaya çıkabilecek sorunlara engel olunmaktadır.

2.3. Taahhütname Verilmesi

Birleşmenin vergisiz gerçekleştirilebilmesi, devir hükümleri çerçevesinde bir birleşme için KVK m.20/1-b’de düzenlenmiş ikinci şart taahhütname verilmesidir. Devralan kurum, münfesihi kurumun tahakkuk etmiş bulunan vergileri ile sonrasında tahakkuk edebilecek vergi borçlarının ödenmesini ve diğer ödevlerinin yerine getirileceğini taahhüt etmesi gerekmektedir. Taahhütnamenin söz konusu devir beyannamesinin ekinde olacak biçimde münfesihi kurumun vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Ayrıca taahhütname ile devre ilişkin bilançonun ve gelir tablosunun da verilmesi gerekmektedir³⁸. Kanunda ayrıca mahallin en büyük mal memurunun (gelir idaresi başkanlığına bağlı defterdar), devralan kurumdan teminat isteyebileceği düzenlenmiştir.

Mahallin en büyük mal memuru illerde bakanlığa bağlı *defterdar* olduğu halde, 1 seri nolu KVKGT’nin 20.1. ayırımında, “*Kurumlar Vergisi Kanunu’nun uygulanmasında, mahallin en büyük mal memuru vergi dairesi başkanlığının bulunduğu illerde vergi dairesi başkanları, diğer illerde ise defterdarlardır.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre sadece Kurumlar Vergisi Kanununun uygulanması bakımından vergi dairesi başkanları, mahallin en büyük mal memuru olarak belirlenmiş idi³⁹. Yeni bir düzenleme olarak 161 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi⁴⁰ ile Hazine ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatı olan defterdarlıklar kapatılmıştır. Her ilde Gelir İdaresi Başkanlığına bağlı kurulan defterdarlıklar olacaktır. Mevcut 29 ilde bulunan Gelir İdaresi Başkanlığı taşra teşkilatını oluşturan Vergi dairesi başkanlıkları, buldukları ilin adı ile yine başkanlığa bağlı şekilde defterdarlık olarak görevlerine devam edecekleri belirtilmiştir. Bu hükümler 1 Eylül 2024 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Devirde, devralan kurumun vergi yükümlülüğünden daha çok vergi sorumluluğu mevzu bahis olmaktadır⁴¹. Devralan kurum, vergiyi doğuran olay kendi şahsında gerçekleşen asıl borçlu durumunda bulunmamaktadır. Devralan kurum, münfesihi kuruma ilişkin tahakkuk eden ve edebilecek borçların tamamı hususunda taahhüt vererek külli halef olmaktadır. Bu nedenle de vergiyi doğuran olay devralan kurumun şahsına dolaylı şekilde izafe edilmektedir⁴².

35 Nazal, *Vergisel*, 122.

36 Nazal, *Vergisel*, 122-123; Arpacı, “Devir Müessesesi”, 65.

37 VUK mük. m.28: “*Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı, beyannamelerin verme ve ödeme sürelerinin son gününü, kanunî süresinden itibaren bir ayı geçmeyecek şekilde yeniden belirlemeye yetkilidir.*”

38 Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 179; Emrullah Damar, “Devralma Yoluyla Şirket Birleşmelerinin Vergisel Avantajları ve Birleşilen Şirketin İştirak Payının Netleştirme Hesabında Dikkate Alındığı Örnek Uygulama-I”, *Yaklaşım Dergisi*, 156 (Aralık 2005), 124.

39 Ahmet Kavak, *Açıklamalı Kurumlar Vergisi Kanunu* (İstanbul: İstanbul YMMO Yayını, 2017), 663-664.

40 161 sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 03.07.2024 tarih ve 32591 sayılı Resmî Gazete.

41 Mualla Öncel vd., *Vergi Hukuku* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2017), 82.

42 Öncel vd., *Vergi Hukuku*, 82; Selim Kaneti vd., *Vergi Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), 143; Yusuf Karakoç,

2.4. Şartlara Uyulmaması Halinde Durum

Kurumların vergisiz olarak birleşebilmesi için KVK m.20'de yer alan şekil şartlarına uyulması zorunludur. Bu şartlara riayet edilmediği takdirde, birleşme işleminin vergilendirilmeden gerçekleştirilme imkânı bulunmamaktadır. Bunun sonucunda ise, birleşme tarihi itibarıyla devralınan kurum bünyesinde var olan değer artışları hesaplanacak ve vergilendirmeye tabi tutulacaktır⁴³.

Şartlara uyulmamasının sonucunda devir hükümleri uygulanmadığı için, birleşme kârı zamanında belirlenip beyan edilmediği durumu ortaya çıkmış olacaktır. Bu nedenle de ödenmesi gereken vergi re'sen tarhiyat yapılarak tespit edilmesi gerekmektedir⁴⁴. Bu hususta Danıştay da devir beyannamesi ve taahhütnamenin süresi içinde verilmemesinin sonucunda birleşme işleminin vergisiz şekilde gerçekleştirilme imkânının sona ereceğini ve vergilendirmesi gereken kazançlar hakkında matrahın re'sen belirlenip tarh edileceğini belirtmektedir⁴⁵. Vergi sorumlusu olarak devralan kurum re'sen tarhiyatın muhatabı olacaktır. Devralan kurumun vergi sorumluluğu KVK m.18 son fıkrası gereğince tasfiye memurlarının sorumluluğunun düzenlendiği KVK m.17 hükümleri çerçevesinde belirlenmektedir.

Devrin birleşme hükümlerine tabi tutulması halinde takdir komisyonunun, birleşme kazancının yanında ayrıca infisah eden kurum bünyesindeki bilanço kıymetlerinin cari değerlerinin takdirini de gerçekleştirmelidir. Çünkü devir, birleşme sayılacak ve KVK m.18 hükümlerine tabi tutulacaktır. Bu nedenle de, devralınan kıymetler birleşilen kurumun bilançosuna cari değerlerinin tespit edilerek geçirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde yapılmadığı takdirde, birleşen kurum bilançosunda yer alan kıymetler için değer artışı, birleşme sırasında resen vergilendirilmiş olduğu halde sonrasında elden çıkarıldıklarında da mükerrer olarak vergilendirilmeleri söz konusu olacaktır⁴⁶.

2.5. Devir Halinde Tahakkuk Eden Vergilerin Ödenmesi

Yıllık kurumlar vergisi beyannamesinin KVK m.14'e göre "hesap döneminin kapandığı ayı takip eden dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilmesi" gerekmektedir. KVK m.21/1 de ise beyan edilmiş kurumlar vergisi ödemesinin beyannamenin verilmiş olduğu ayın son gününe kadar yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Devir ve bölünme hallerinde münfesih kurumların tahakkuk etmiş vergilerinin ödenmesi de KVK m.21/3'de düzenlenmiştir. Hesap döneminin başından devir tarihine kadar olan kıst dönem için münfesih kurum kazancına ilişkin tahakkuk eden vergilerin ödenmesi, devralan kurumun devir işleminin yapıldığı hesap döneminin vergileri ile birlikte gerçekleştirilecektir. Münfesih kuruma ait söz konusu kurumlar vergisini, devralan kurum devir işleminin yapıldığı hesap dönemi için yıllık kurumlar vergisi beyannamesini vereceği ayın sonuna kadar ödemesini yapmalıdır. Devralan kurum, bu vergiyi kendi adına tahakkuk edecek yıllık kurumlar vergisi ile birlikte ödemiş olacaktır.

Genel Vergi Hukuku – Ders Kitabı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 186.

43 Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 574; Nazal, *Vergisel*, 124.

44 VUK m.30: "Resen vergi tarhi, vergi matrahının tamamen veya kısmen defter, kayıt ve belgelere veya kanuni ölçülere dayanılarak tespitine imkân bulunmayan hallerde takdir komisyonları tarafından takdir edilen veya vergi incelemesi yapmaya yetkili olanlarca düzenlenmiş vergi inceleme raporlarında belirtilen matrah veya matrah kısmı üzerinden vergi tarh olunmasıdır. İnceleme raporunda bu maddeye göre belirlenen matrah veya matrah farkı resen takdir olunmuş sayılır."

45 Danıştay 4. Daire, K. 1997/4920 (17.12.1997).

46 Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 574.

Bu konuyu bir örnek ile ifade etmek üzere, devir işlemi hakkındaki genel kurul kararının 15.06.2023 tarihinde ilan edildiğini kabul edelim. 01.01.2023 tarihinden 15.06.2023 tarihine kadar olan kıst dönem kazancı için tahakkuk edecek kurumlar vergisi, 2023 takvim yılına ilişkin yıllık beyannamenin verileceği Nisan ayının son günü 30.04.2024 tarihine kadar ödemesinin yapılması gerekecektir.

Daha önce de ifade edildiği üzere, devir işleminin tamamlanması hesap döneminin bitiminden kurumlar vergisi beyannamesinin verileceği dördüncü ayın sonuna kadar olan sürede gerçekleştirilebilmektedir. Bu şekilde gerçekleştiği hallerde devir tarihini takip eden otuz gün içinde, münfesih kurum kazançları hakkında kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte önceki hesap dönemi için de kurumlar vergisi beyannamesi verilmesi gerekmektedir. Beyannamelerin birlikte verilmesi düzenlenmiş olmakla birlikte tahakkuk edecek vergiler için farklı ödeme süreleri tespit edilmiştir. Münfesih kurumun önceki hesap dönemi için tahakkuk edecek vergileri, kıst döneme ilişkin tahakkuk etmiş vergilerinden farklı olarak beyanname verme süresi içerisinde ödenmesi gerekmektedir⁴⁷. Kıst dönem kazancı için tahakkuk etmiş vergiler ise diğer durumlar ile aynı olarak rastladığı hesap dönemi için devralan kurumun ödenecek kurumlar vergisi ile birlikte ödemesi yapılacaktır.

Bu duruma örnek olmak üzere, devir işlemi hakkında genel kurul kararı ticaret sicili ilan tarihini 20.02.2023 olarak kabul edelim. Devir işlemi önceki döneme ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamesi henüz verilmeden gerçekleşmiş olacaktır. 01.01.2023-20.02.2023 tarihlerini kapsayan münfesih kuruma ait kıst dönem kurumlar vergisi beyannamesi, 2022 hesap dönemi yıllık kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte otuz gün içinde 22.03.2023 tarihine kadar verilmesi gerekecektir. Bu halde 2022 yılı hesap dönemi kazançları için tahakkuk edecek vergilerin, beyannamenin verilme süresi olan otuz gün içinde, son günü, vadesi olan 22.03.2023 tarihi itibarıyla ödenmesi gerekmektedir. Ancak, kıst dönem olmuş olan 01.01.2023-20.02.2023 tarihleri arasındaki kazançlar için tahakkuk etmiş vergiler ise, devir işleminin rastladığı 2023 takvim yılına ait tahakkuk edecek vergiler için ödeme zamanı olan 2024 yılı Nisan ayında devralan kurum tarafından ödenecektir. Bu vergiler için vade 30.04.2024 tarihi olacaktır.

3. Devir ile İlgili Özellik Arz Eden Bazı Hususlar

3.1. Devir Giderleri

Birleşmede olduğu gibi, devir nedeniyle birleşen kurumlarca yapılmış giderler de KVK m. 8/1-c uyarınca hâsılatan indirilmesi mümkün giderlerden biri arasında bulunmaktadır.

Devir kapsamında olmak üzere karşılığında herhangi bir maddi kıymet iktisap edilmeden birleşilen kurum tarafından işlerin genişletilmesiyle ilgili yapılan giderler, kuruluş ve örgütlenme giderleri niteliğinde kabul edilmektedir. Bu ilk tesis ve taazzuv giderlerinin aktifleştirilmesi VUK m. 282 uyarınca ihtiyari kabul edilmiştir. Yani bu giderler, KVK m. 8/1-ç hükmü çerçevesinde doğrudan dönem gideri şeklinde yazılabilecek ya da aktifleştirilmesi tercih edilmiş ise VUK m. 326'da belirtildiği üzere amortisman ayırma suretiyle de 5 yılda itfa edilebilecektir⁴⁸.

47 KVK m.21/3-b; 1 seri nolu KVKGT, 21.3.

48 Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 296; Volkan Ataoğlu, "Kuruluş ve Birleşme Giderlerinde Özellik Arz Eden Durumlar", *E-Vergi Sorunları Dergisi* 257 (Şubat 2010) (Erişim 18 Temmuz 2024).

3.2. Devir Halinde Zarar Mahsubu

KVK m. 9'da zarar mahsubu düzenlenmiştir. Madde hükmünde, belirtilmiş olan şartların gerçekleştirilmesi ile devralınan kurumun zararlarının mahsubuna da imkân tanınmış bulunmaktadır.

KVK m. 9: “(1) Kurumlar vergisi matrahının tespitinde, kurumlar vergisi beyannamesinde her yıla ilişkin tutarlar ayrı ayrı gösterilmek şartıyla aşağıda belirtilen zararlar indirim konusu yapılır:

a) Beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla geçmiş yılların beyannamelerinde yer alan zararlar.

Kanunun 20. maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde devralınan kurumların devir tarihi itibarıyla öz sermaye tutarını geçmeyen zararları ile 20. maddenin ikinci fıkrası kapsamında gerçekleştirilen tam bölünme işlemi sonucu bölünen kurumdaki öz sermayesinin devralınan tutarını geçmeyen ve devralınan kıymetle orantılı zararların indirilmesinde aşağıdaki şartlar ayrıca aranır:

1) Son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerinin kanunî süresinde verilmiş olması.

2) Devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi.

Bu şartların ihlali halinde, zarar mahsupları nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için vergi ziyai doğmuş sayılır.”

Buna göre, devir halinde beş yıldan fazla nakledilmemek şartıyla, münfesih kurumun öz sermaye tutarını geçmeyen zararlar, birleşilen kurum kazancından indirilebilecektir⁴⁹. Kanun ifadesinde belirttiği üzere, zarar mahsubu devir sayılan vergisiz birleşmeler hakkında düzenlendiğinden, KVK m. 18 uyarınca gerçekleşen birleşmeler için birleşen, infisah eden kurumun zararları, birleşilen kurum kazancından indirilemeyecektir.

Devralınan kurumun zararlarını, devralan, birleşilen kurumun kazancından indirebilmesi, ancak kanunda hüküm altına alınmış olan üç şartın birlikte var olması halinde mümkün olabilmektedir. Bu üç şart şunlardır⁵⁰:

“i. Devir yoluyla birleşen kurumun son beş yıla ait kurumlar vergisi beyannameleri kanuni süresinde verilmiş olmalıdır,

ii. Devralınan kurumun faaliyetlerine devir işleminin gerçekleştiği hesap döneminden itibaren en az 5 yıl süreyle devam edilmelidir,

iii. Mahsup edilecek zarar devralınan kurumun devir tarihi itibarıyla hesaplanan öz sermayesini geçmemelidir.”

Devralınan kurum zararı, devralan kurumda mahsuba konu olabilmesi münfesih kurumun son beş yıla ait kurumlar vergisi beyannamelerinin kanuni sürelerinde verilmiş olmalarına bağlanmıştır. Aksi halde devralan kurum münfesih kurumun zararlarını mahsup etme imkânı elde edemeyecektir. Beyannamelerin KVK'da belirtilen zamanda verilmemiş olması birleşmenin devir kapsamında gerçekleştirilmesi hususunda engel teşkil etmemektedir. Fakat devralan kurum kazançları için zarar mahsubu imkânından yararlanamayacaktır. Söz konusu şart sadece devralınan

49 Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 181; Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 206.

50 Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 181; Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 506.

kurumun vermesi gerekli beyannameler hakkında geçerlidir. Bu hususta aranan beyanname de kurumlar vergisine ilişkin olarak verilen beyannamelerdir. Başka vergi türleri için verilen beyannameler (Geçici Vergi, Muhtasar, KDV) hakkında bu şart aranmayacaktır⁵¹.

Devir halinde zarar mahsubu yapılabilmesi için 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleriyle “*aynı faaliyete devam*” şartı getirilmiştir. Mülga 5422 sayılı KVK mükerrer m.14’de ise “*aynı sektörde faaliyet gösterme*” şeklinde ifade edilmiş şart bulunmaktaydı. Mevcut, uygulanan “aynı faaliyete devam” şartı daha dar kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Devralan kurumlar, devralınan kurumların faaliyetlerini devir tarihinden başlamak üzere en az 5 yıl süresince devam ettirmeleri gerekmektedir⁵². Burada aynı faaliyet ile kastedilen husus, münfesi kurumun faaliyetidir. Devralan kurumun iştiğal ettiği faaliyetini terk etmesi veya değiştirmesi önem teşkil etmemektedir⁵³. Anlamsız olarak nitelendirebilecek olan “aynı sektörde faaliyet gösterme” şartının değiştirilmesinin yerinde olduğu ifade edilebilir. Zira şirketlerin ana sözleşmeleri ile unvanlarında belirtilen çok sayıda faaliyet bulunmakla birlikte, fiiliyatta söz konusu bu alanların tamamında iştiğal edilmediği bilinmektedir⁵⁴. Bundan dolayı şirketlerin hangi sektörde gerçekten faaliyet yaptıklarının tespiti sorunlar çıkarmakta olduğu için değişiklik yerinde olmuştur. Ayrıca, esas sözleşmede yer almakla birlikte faaliyeti yoksa, sadece esas sözleşmede yazması neticesinde “aynı sektörde faaliyet gösterme” şartının kabul edilip edilmeyeceği de ayrı bir sorun oluşturmaktadır⁵⁵.

Zarar mahsubu yapılabilmesi için devralınan kurumların faaliyetine beş yıl süre ile devam edilmesi şartının amacı, zararlı kurumların ekonomiye yeniden kazandırılmalarını sağlamaktır. Böylelikle devrolan kurumun tüzel kişiliği son bulmuş olsa da ekonomik varlığı, devralan yeni kurumun bünyesinde devam etmiş olacaktır⁵⁶. Diğer taraftan, ekonomiye kazandırılmaları imkânı kalmamış kurumların zararlarının, vergiden kaçınma maksadıyla devir işlemi ile başka kurumlara aktarılması da önlenmiş olmaktadır⁵⁷.

Kurumların devir ile zarar satın almaları, sadece zarar mahsubundan yararlanabilmek maksadıyla kurum devralmalarına engel olunması, “aynı faaliyete devam” şartının varlığı ile sağlanmaktadır. Devralınan kurumun faaliyetleri bu şart çerçevesinde yeni kurumda teknik ve dar anlamda olmak üzere işletme faaliyeti kapsamında sürdürülecektir⁵⁸.

51 Ramazan Yakışıklı, “Devir İşlemi Sonucu Zarar Mahsup Süresi Uzatılabilir mi?”, *Vergi Dünyası Dergisi*, 348 (Ağustos 2010), 28.

52 1 seri nolu KVKGT, 9.2.2.

53 Yakışıklı, “Zarar Mahsup Süresi”, 28.

54 Mehmet Sarıtaş - İsmail Ergüneş, “Birleşme, Devir, Bölünme Müesseselerinin Zarar Mahsubu Açısından Değerlendirilmesi”, *Vergi Dünyası Dergisi*, 247 (Ekim 2001), 147.

55 Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 208.; Sarıtaş – Ergüneş, “Zarar Mahsubu”, 147.

56 Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 309.

57 Nazal, *Vergisel*, 153.

58 Özbalcı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 309; Konuya ilişkin olarak Adana Vergi Dairesi Başkanlığı’ nın 21/11/2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.01.16.01-2011-548-KV-95 sayılı Özelgesi:

“İlgide kayıtlı özelge talep formunda, Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... vergi numaralı mükellef olan ... Faktoring A.Ş.’nin 04.02.2010 tarihinde nevi değişikliği yaparak İnş. Tar. Tic. Ltd. Şti.’ne dönüştüğü, ... Faktoring A.Ş. adına 2009 döneminde verilen kurumlar vergisi beyannamesinde zarar beyan edildiği ancak, adı geçen A.Ş. hakkında Yeminli Mali Müşavir tarafından düzenlenen “Özvarlık Tespit Raporu” doğrultusunda hazırlanan devir bilançosunda 2009 yılına ait zararın görünmediği belirtilerek, 2009 yılına ilişkin zararın nevi değişikliğiyle kurulan yeni şirketin geçici vergi ile kurumlar vergisi beyannamesinde mahsup edilip edilemeyeceği hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir.

...
İlgide kayıtlı talep formu ve eklerinin incelenmesinden, 04.02.2010 tarihinde nevi değişikliği yaparak İnş. Tar. Tic. Ltd. Şti.’ne dönüşen ... Faktoring A.Ş.’nin 2009 dönemi ve kıst döneme ait beyannamelerinde görülen geçmiş yıl zararının, anılan A.Ş. hakkında Yeminli Mali Müşavir tarafından düzenlenen “Özvarlık Tespit Raporu”nda ve nevi

Devralınan kurumların faaliyetinin 5 yıllık sürede arızı hale getirilerek kısmen durdurulması ya da sona erdirilmesi halinde zarar mahsubundan yararlanılamayacaktır⁵⁹. Faaliyetin arızı hale getirilmesi ya da sona erdirilmesi durumunda, zarar mahsubunun şartları ihlali söz konusu olacaktır. Bu nedenle de KVK m. 9 hükmüne göre, zararların mahsubundan dolayı zamanında tahakkuk ettirilmemiş olan vergilere ilişkin vergi zıyaı doğmuş sayılacaktır. Bu zayı sayılan vergiler, cezalı tarhiyat yapılarak geri alınacaktır⁶⁰.

Ancak belirtmek gerekir ki, gayri faal bir faaliyeti mevcut olan kurumun devralınarak faal duruma getirilmesi ve beş yıl süresince devam edilmesi halinde ise, zarar mahsubu imkânından yararlanılması mümkün olmalıdır⁶¹. Konuya ilişkin olarak verilen bir özalgede şu şekilde bir açıklamaya yer verilmiştir⁶²:

*“Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 20.maddesi kapsamında kurumların, devraldıkları kurumun geçmiş yıl zararlarını, münfesih kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi şartıyla kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapmaları mümkün olup, **gayri faal olarak devir alınsa bile şirketinizce faaliyete geçirilerek, bu faaliyetine devir tarihinin içinde bulunduğu hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam edilmesi şartıyla devraldığınız şirketin devir tarihi itibarıyla özsermaye tutarını geçmeyen geçmiş yıl zararlarını Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 9.maddesi hükümleri doğrultusunda kurum matrahınızın tespitinde indirim konusu yapmanız mümkündür.**”*

Devir işleminin tarafı kurumların faaliyetlerinin aynı sektörde olması zorunlu değildir. Önemli olan husus münfesih kurumun faaliyetinin olduğu şekilde devam ettirilmesidir. Zararının mahsubuna konu kazanç devralınan kurumun faaliyetlerinden elde edilecek kazanç ile de sınırlı

değişikliği sonrası hazırlanan devir bilançosunda yer almadığı ayrıca, adı geçen A.Ş.'nin faaliyet konusunun faktoring hizmetleri olmasına rağmen nevi değişikliği sonucu kurulanİnş. Tar. Tic. Ltd. Şti.'nin faaliyet konusunun inşaat işleri ile tarımsal ürünlerin yetiştirilmesi ve ticareti olduğu, bu sebeple devir (nevi değişikliği) neticesinde zarar mahsubu yapacak limited şirketin anonim şirketin faaliyetine aynen devam etmediği anlaşılmıştır.

Bu hükümler ve açıklamalar çerçevesinde, şirketinizin nevi değişikliği sonucunda devraldığı ... Faktoring A.Ş.'nin geçmiş yıl zararının açılış bilançosunda görünmemesi ve devralınan kurumun faaliyetine devir veya bölünmenin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az 5 yıl süre ile devam edilmemesi nedeniyle, 5520 Kurumlar Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır.”

59 1 seri nolu KVKGT, 9.2.2; KVK m.9'nun gerekçesi: “Kanunda yer alan "devralınan kurumun faaliyetine devam" şartı, "aynı sektörde faaliyet gösterme" şartından daha dar kapsamlı bir şart olup faaliyetin zarar mahsubu olanağını elde ettikten sonra herhangi bir şekilde faaliyetin sınırlandırılmamasını ifade etmektedir. Faaliyetin, zarar mahsubu yapıldıktan sonra arızı hale getirilmesi veya sona erdirilmesi halinde zarar mahsubu uygulamasından yararlanılması mümkün değildir.”

60 Özbacı, Kurumlar Vergisi Kanunu, 309; Konuya ilişkin olarak Kırklareli Valiliği Defterdarlık Gelir Müdürlüğü'nün 24/05/2016 tarih ve 19174029-010.01-15 sayılı Özalgesi:

“... Yukarıdaki hüküm ve açıklamalara göre; şirketiniz tarafından 2012 yılında aktif ve pasifiyle birlikte küll halinde devralınan şirketlerin, son beş yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamelerini kanuni süresinde vermiş olmaları ve devralan kurumunuzca bu şirketlerin faaliyetlerinin devrin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle devam ettirilmesi şartıyla, devralınan şirketlerin devir tarihi itibarıyla öz sermaye tutarlarını geçmeyen zararlarının, şirketinizce kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirim konusu yapılması mümkündür.

Ancak, devraldığınız şirketlere ait fabrikaların faaliyetlerinin, devrin meydana geldiği hesap döneminden itibaren en az beş yıl süreyle şirketiniz tarafından devam ettirilmeyip, teknolojik yapılarının eski olması, yatırım maliyetlerinin yüksek olması, yatırımları karşılayabilecek işletme sermayesinin yetersiz olması gibi nedenlerle bu fabrikaların kiraya verilmesi işlemi, devralınan şirketlerin faaliyetlerinin arızı hale getirilerek kısmen durdurulması veya sona erdirilmesi anlamına geleceğinden, bu durumda (fabrikaların faaliyetlerine kiracılar tarafından devam edilse dahi), 2012 ve müteakip yıllarda yersiz zarar mahsubu nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler için de vergi zıyaı doğmuş olacaktır.”

61 Yakışıklı, “Zarar Mahsup Süresi”, 28; Vural, Kurumlar Vergisi Kanunu, 458.

62 İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 13.02.2007 tarih ve B.07.1.GİB.4.34.16.01/KVK-19-7445/2418 sayılı Özalgesi.

tutulmamıştır. Yeterli miktarda kazanç varlığı bulunmasında, devralan kurum zararın tamamını devralma yılında indirilebilecektir⁶³.

Zarar mahsubu için diğer şart öz sermaye tutarının aşılmasıdır. Öz sermaye, Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre kurumun devir tarihinde tespit edilen öz sermayesidir. VUK m. 192 hükmüne göre, aktif toplamı (mevcutlar ve alacaklar) ile borçlar arasında bulunan fark öz sermayeyi ifade etmektedir⁶⁴. Öz sermaye tutarının aşılması düzenlemesinin amacı, bütünüyle zararda olan kurumların devralınarak vergiden kaçınmanın önlenmesi ve zarar mahsubu hükümlerinin gayesi çerçevesinde kullanılmasının sağlanmasıdır. Zarar mahsubu hakkı, mülga 5422 sayılı KVK hükümlerinde devralınan kurumun aktif toplamı ile sınırlı olarak düzenlenmişti. Bu sınırlamaya rağmen, aktif toplamı şişirilmek suretiyle indirilebilecek zarar tutarının artırılması yoluna kurumlar tarafından başvurulması mümkün olabilmekteydi⁶⁵.

Devralınan kurumun öz sermayesinin sıfır veya negatif olması durumunda ise zarar mahsubu ile kurum kazancından indirim yapılamayacaktır. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu da zararı sermayelerini tüketecek duruma ulaşmış kurumların devre konu olması halinde geçmiş yıllara ilişkin zararlarının kurum kazancından indirilemeyeceği yönünde karar vermiştir. Kanunun koruduğu amacın dışında vergilendirilecek kazancın azaltıldığını ifade ettiği 11.06.1999 tarihli karar;

“Kurumlar Vergisi Kanununun 37. ve 38. maddelerinde koşulları düzenlenen devir ve birleşmeye ilişkin kurullarla, şirketlerin sermaye yapılarına güç kazandırılmak amaçlanmıştır. Ticari organizasyonlarda temel amaç kâr elde etmek ve bunu en yüksek düzeye ulaştırmak olduğundan, bu kurullar, aynı amaçla öngörüldüğü için birleşmeden doğan kazançların vergilendirilmesinden vazgeçilmiştir. Olayda her ne kadar davacı kurum tarafından, aynı holdinge bağlı yedi ayrı şirketin devralınmasına ilişkin işlemler gerek Türk Ticaret Kanunu, gerekse Kurumlar Vergisi Kanununun 37 ve 38 inci maddelerine biçim yönünden uygunsu da, kendisi de gerçekte faal olmayan davacının aynı durumda bulunan ve büyük bölümü holdinge olan borçları nedeniyle oluşmuş geçmiş yıl zararları inceleme raporunda da saptandığı gibi, sermayelerini tüketecek düzeye ulaşmış bu şirketlerin devralınmasıyla, yasada öngörülen amacın gerçekleşmesine olanak bulunmadığı açıktır... söz konusu şirketlerin devir bilançolarında görülen zararlar indirilmek suretiyle yasanın koruduğu amaç dışında vergilendirilecek kazancın azaltıldığı sonucuna varılmıştır.”⁶⁶

Devir işlemine taraf kurum borca batık durumda bulunuyorsa zarar mahsubu ile kazançtan indirim imkânından yararlanılamayacaktır. Kanun ile ihdas edilmiş zarar mahsubu müessesesi işletme kaynaklarında optimal şekilde kullanımın teşvikini sağlamaya yöneliktir⁶⁷. KVK m. 9’un gerekçesinde de devralınan kurumun zararlarını devralan kuruma mahsup imkânı verilmesinin amacı olarak bünyelerinde zarar ortaya çıkan şirketlerin ekonomiye yeniden kazandırılması olduğuna yer verilmiştir.

Devralınan zararlar, münfesihi kurumda ortaya çıktıktan sonra beş yıl içinde mahsup edilebilmektedir. Devir halinde kazançtan mahsup edilme imkânı olan zararların hangi hesap dönemine ilişkin oldukları mükellefler tarafından serbestçe belirlenebilmektedir. Belirlenen

63 Özbacı, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 310.

64 1 seri nolu KVK Genel Tebliği, 9.2.1; Ayrıca Öz sermaye hesabında da bu Tebliğin (12.1.5) bölümünde yapılan açıklamaların dikkate alınması gerekmektedir.

65 Burhan Gündoğdu, “Devir ve Tam Bölünme İşlemlerinde Zarar Mahsubu”, *Yaklaşım Dergisi*, 183 (Mart 2008), 90; Fuat Altundal, “Şirket Birleşmelerinde Özellik Arz Eden Konular”, *Vergi, Sorunları Dergisi*, 175 (Nisan 2003), 70, 71.

66 Danıştay VDDK, K. 1999/334 (11.06.1999).

67 Ali Çiçen - Nedim Tolga Süer, “Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Devir ve Birleşme Hallerinde Zarar Mahsubu”, *Vergi Dünyası Dergisi*, 291 (Kasım 2005), 113.

dönemlerin devralan kurumlar tarafından beyannameleri ekinde ayrıca bildirilmeleri gerekmektedir. Öz sermaye sınırından fazla olan zarar tutarları olduğu takdirde iptal edilmektedir⁶⁸.

3.3. Devir Halinde İştirak Hisseleri, Kurucu Senetleri, İntifa Senetleri ve Rüçhan Haklarının Satışından Doğan Kazançların Durumu

KVK m. 5/1-e bendine göre, kurumların en az iki yıl⁶⁹ boyunca aktiflerinde buldukları iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri,⁷⁰ rüçhan hakları⁷¹ ve aynı fıkranın (a) bendinde belirtilen istisna kazançlarına kaynak oluşturan yatırım fonlarının katılma paylarının satışından elde edilen kazançların %50'si⁷² kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur. Ancak, menkul kıymet ticareti yapan kurumların, bu kapsamda ellerinde buldukları değerlerin satışından elde etmiş oldukları kazançları istisna kapsamına dahil edilmemiştir.

Satış kaynaklı kazanç istisnası olan bu hükme KVK m.5/1-a⁷³ bendinde belirtilen yatırım fonlarının katılma paylarının satışından doğan kazançlar 8.4.2022 tarihli ve 7394 sayılı Kanun m.22 ile eklenmiştir. Taşınmaz satışından doğan kazançlar ise 14.7.2023 tarihli ve 7456 sayılı Kanun m.19 ile istisna kapsamından çıkarılmıştır. Ancak, bu maddenin yürürlüğe girdiği 15.7.2023 tarihinden önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazlar için istisna uygulanmaya devam edilecektir. Şu kadar ki, 5 Aralık 2017 tarihinde %75'den %50 ye düşürülen oran %25 olarak uygulanacaktır. Yani, 15.7.2023 tarihinden önce kurumların aktifinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %25'i kurumlar vergisinden istisna tutulacaktır. Bu tarihten itibaren iktisap edilen taşınmazlar için ise (e) bendi kapsamında istisna artık bulunmamaktadır.

Bu istisna satışın yapıldığı dönemde uygulanabilmektedir. Satış bedelinin de satışın yapıldığı yılı izleyen ikinci takvim yılının sonuna kadar tahsil edilmesi gerekmektedir. Bu süre içinde tahsil edilmeyen satış bedeline isabet eden istisna nedeniyle zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi zıyaı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilmektedir.

Kazancın istisnadan yararlanan kısmı, satışın yapıldığı yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar pasifte özel bir fon hesabında tutulmalıdır. İstisna, satış kazancının %50'sine uygulanmasından dolayı, kazancın tamamının fon hesabına alınma şartı bulunmamaktadır. Sadece istisnadan yararlanan kazanç miktarının söz konusu fon hesabına alınması yeterlidir⁷⁴. İstisna edilen kazançtan beş yıl içinde sermayeye ilave dışında, herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledilen veya işletmeden çekilen ya da dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarılmaması gerekmektedir. Bu şartta aykırı olarak yapılan işlemlere tabi olan kısımlar için, uygulanan istisna kapsamında zamanında tahakkuk

68 1 seri nolu KVKGT, 9.2.3.

69 1 seri nolu KVKGT, 5.6.2.3.1.: "İstisna uygulamasına konu olacak taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının en az iki tam yıl (730 gün) süreyle kurumun aktifinde yer alması, diğer bir ifadeyle kurumun bu değerlere iki tam yıl süreyle bilfiil sahip olması gerekmektedir."

70 1 seri nolu KVKGT, 5.6.2.2.2. "İştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri".

71 1 seri nolu KVKGT, 5.6.2.2.3. "Rüçhan hakları".

72 İştirak hisseleri, intifa senetleri, kurucu senetleri ve rüçhan haklarının satışından elde edilen kazançlara ilişkin istisna oranı %75 olarak uygulanmaktaydı. Ancak bu oran 9160 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 27 Kasım 2024 tarihinden itibaren %50'ye düşürülmüştür.

73 KVK m.5/1-a: "Kurumların; 1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,

2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

3) Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları ve katılma paylarının fona iadesinden doğan gelirler ile bu fonların katılma paylarının 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesi kapsamında değerlendirilmesinden kaynaklanan değer artış kazançları, kurumlar vergisinden müstesnadır."

74 1 seri nolu KVKGT, 5.6.2.3.2.

ettirilmeyen vergiler, vergi zıyaı cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilmektedir⁷⁵. Aynı süre içinde işletmenin tasfiyesi gerçekleşmesi halinde de bu hüküm uygulanmaktadır. Ancak Kanuna göre yapılan *devir ve bölünmeler* hariç tutulmuş olup, bu hallerde istisnadan yararlanılabilmektedir.

İştirak hisselerinin satılması ile elde edilen kazançlara istisna getirilmesinin amacı, satan kurumun mali yapısında bir iyileşmenin olmasıdır⁷⁶. Bu nedenle, söz konusu aktif kıymetlerin para karşılığı olmadan devir ve temliki, trampası gibi işlemler istisna kapsamına girmemektedir. Ancak bu tür kıymetlerin mevcut borçlar karşılığında rızaen veya icra yoluyla devredilmeleri ile kamulaştırma işlemleri kurumların finansman imkânlarını artıracığından istisna kapsamında bulunmaktadır⁷⁷.

Kanunda belirttiği üzere devir halinde bu istisnadan yararlanılabilmekte olup söz konusu kıymetlerin satışı ve iktisap tarihleri devirden önce veya sonra olması durumu önem arz etmektedir. Kanuna göre, devir yoluyla edinilen iştirak hisseleri, kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışında, bu varlıkların aktifte bulunma sürelerinin hesaplanmasında, devreden kurumda geçen süreler de dikkate alınacaktır (m.5/1-e/5). Bu nedenle, devir tarihinden sonra yapılacak satıştan elde edilen kazançlara istisna uygulanabilmesi için iki yıl süreyle aktifte bulunma şartının sağlanmasında, bu varlıkların edinim tarihi olarak münfesih kurumda edinildikleri tarih esas alınması gerekmektedir. Bu varlıkların her iki kurumun bilançolarında yer aldığı toplam süre dikkate alınacaktır.

Eğer devir tarihinden önce satış yapılmışsa ve satıştan elde edilen kazanç, KVK m. 5/1-e kapsamında sermayeye eklenmiş veya bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında tutulmuşsa, devralan kurum bu istisnadan faydalanabilecektir. Kazancın pasifte özel bir fon hesabına aktarılmasından itibaren 5 yıl süresince işletmeden çekilmemesi ve devralan kurumun tasfiye edilmemesi şartıyla, devralan kurumda herhangi bir vergilendirme yapılmayacaktır.

KVK m.18 uyarınca gerçekleşen birleşmeler ise tasfiye hükmünde olduğundan (e) bendi kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu nedenle, infisah eden kurumdan birleşilen kuruma devredilen istisna dâhilindeki varlıklar için iktisap tarihinin başlangıcı olarak birleşmenin gerçekleşmiş olduğu tarih esas alınacaktır. İnfisah eden kurumda geçen süreler dikkate alınmayacak ve iki yıllık sürenin birleşilen kurumda geçmesi gerekecektir⁷⁸. Sürenin tamamlanması ile birlikte mezkûr kıymetlerin satışından elde edilen kazançların %50'si kurumlar vergisinden istisna edilebileceği mümkündür.

SONUÇ

Birleşme kurumu konu olarak; borçlar hukuku, ticaret hukuku, rekabet hukuku, vergi hukuku ve sermaye piyasası hukuku gibi çeşitli hukuk dallarını ilgilendiren disiplinler arası bir konudur. Çalışmamızda Kurumlar Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiş olan vergisiz birleşme olarak nitelenen devir incelenmeye çalışılmıştır. KVK'da düzenlenen devir, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan şirketlerin devralma şeklinde birleşmeden farklıdır. Kanunda belirtilen şartlar olduğu takdirde, devir açısından TTK'ya göre yeni kuruluş veya devralma şeklinde birleşme olması önem arz etmemektedir.

75 Vural, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 216.

76 Vural, *Kurumlar Vergisi Kanunu*, 222-223.

77 1 seri nolu KVKGT, 5.6.2.4.1.

78 Nazalı, *Vergisel*, 114; Kavak, *Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme*, 160; Göktuna, *Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi*, 193.

Birleşmenin devir sayılıp, vergisiz olarak gerçekleştirilebilmesi için şartlar KVK m.19'da düzenlenmiştir. Bu şartlar; infisah eden kurum ile birleşilen kurumun tam mükellef olması ve birleşen (devralınan, münfesihi) kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen (devralan) kurum tarafından bütün halinde devralınarak aynen bilançosuna geçirilmesidir.

KVK m.19 çerçevesinde gerçekleştirilen devirlerde, birleşme kârı doğmamaktadır. Devralan kurumun birleşmeden kaynaklanan kara ilişkin vergi yükümlülüğü, gizli yedek akçelerin realize edildiği tarihe kadar ertelendiğinden, devralan kuruma kurumlar vergisi uygulanmamaktadır. Devir durumunda vergilendirilmemek için KVK m.20'de belirtilen şekil şartları bulunmaktadır. İlk şart, devrolan ve devralan kurumun devir tarihi itibarıyla hazırlayacakları ve müştereken imzalayacakları devrolan, münfesihi kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesini, birleşmenin ilanından itibaren 30 gün içinde devrolan kurumun vergi dairesine sunmalarınıdır. Diğer bir şart ise, devralan kurumun, devrolan kurumun tahakkuk etmiş ve edecek vergi borçlarını ödeyeceğine ve diğer yükümlülüklerini yerine getireceğine dair taahhütname vermesidir. Bu şekil şartları esasa ilişkin olup, uyulmaması durumunda devirle ilgili hükümlerin uygulanması mümkün olmayacaktır.

Devirde, bilançodaki aktif ve pasifler kül halinde devralan kuruma geçtiğinden dolayı, zarar mahsubu ile iştirak hisseleri, intifa senetleri, kurucu senetleri ve rüçhan haklarının satışından elde edilen kazanç istisnasından yararlanılabilmektedir. Bu hususlara ilişkin sürelerde, her iki kurumdaki geçen süreler birlikte dikkate alınmaktadır. İştirak hisseleri, intifa senetleri, kurucu senetleri ve rüçhan haklarının satışından elde edilen kazançlara ilişkin uygulanan %75 oranındaki istisna, 9160 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile 27 Kasım 2024 tarihinden itibaren %50'ye düşürülmüştür. Taşınmaz satışından doğan kazançlara ilişkin istisna ise kaldırılmıştır. Ancak 15.07.2023 tarihi itibarıyla daha önceden kurumların aktif kısmında yer alan taşınmazlar için kurumlar vergisinden istisna oranı %25 olarak uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

Altundal, Fuat. "Şirket Birleşmelerinde Özellik Arz Eden Konular". *Vergi, Sorunları Dergisi* 175 (Nisan 2003), 67-74.

Arpacı, Altar Ömer. "Kurumların Avantajlı Birleşme Şekli: Devir Müessesesi". *Vergi Sorunları Dergisi* 178 (Temmuz 2003), 63-74.

Ataoglu, Volkan. "Kuruluş ve Birleşme Giderlerinde Özellik Arz Eden Durumlar". *E-Vergi Sorunları Dergisi* 257 (Şubat 2010), Erişim 18 Mayıs 2024. <http://www.vergisorunlari.com.tr/makale/kurulus-ve-orgutlenme-giderlerinde-ozellik-arz-eden-durumlar/2732>

Aydın, Erkan. *Türk Vergi Sisteminde İktisadi İşletmelere Dâhil Kıymetleri Değerleme*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.

Çiçen, Ali - Süer, Nedim Tolga. "Kurumlar Vergisi Kanunu Kapsamında Devir ve Birleşme Hallerinde Zarar Mahsubu". *Vergi Dünyası Dergisi* 291 (Kasım 2005), 109-113.

Damar, Emrullah. "Devralma Yoluyla Şirket Birleşmelerinin Vergisel Avantajları ve Birleşilen Şirketin İştirak Payının Netleştirme Hesabında Dikkate Alındığı Örnek Uygulama-I". *Yaklaşım Dergisi* 156 (Aralık 2005), 121-126.

Göktuna, Hamdi Deniz Ege. *Vergi Hukukunda Birleşme, Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2013.

Gülçiçek, Ayşe. “Şirket Birleşmelerinde Değişim Oranının Tespiti ve Vergisiz Birleşmeye Etkisi”. *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 51-56.

Gündoğdu, Burhan. “Devir ve Tam Bölünme İşlemlerinde Zarar Mahsubu”. *Yaklaşım Dergisi* 183 (Mart 2008), 88-93.

Kaneti, Selim vd. *Vergi Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2. baskı 2022.

Kaplan, İbrahim. *Şirketler Hukuku -Şirketlerde Yapı Değişikliği*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.

Karacan, Sami - Aslanoğlu, Suphi. “Türkiye’de Şirket Birleşmeleri ve Birleşmelerin Vergilendirme Karşısındaki Durumu II”. *Yaklaşım Dergisi* 173 (Mayıs 2007), 185-193.

Karakoç, Yusuf. *Genel Vergi Hukuku – Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2019.

Kavak, Ahmet. *Açıklamalı Kurumlar Vergisi Kanunu*. İstanbul: İstanbul YMMO Yayını, 2. Baskı 2017.

Kavak, Ahmet. *Sermaye Şirketlerinin Tasfiye, Birleşme, Devir ve Bölünme İşlemleri*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2. Baskı 2009.

Kızılgül, Uğur – Beşel, Furkan. “Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşma Modelleri ve Türkiye'nin Model Yaklaşımı”. *Maliye Araştırmaları Dergisi* 5/3 (Kasım 2019), 301-321.

Kolotoğlu, Olcay. “Birbirlerine İştiraki Olan Şirketlerin Devir Yoluyla Birleşmesi”. *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 26-33.

Maç, Mehmet. *Kurumlar Vergisi*. İstanbul: Denet Yayıncılık, 3. Baskı 1999.

Nazalı, Ersin. *Vergisel ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme ve Tür Değişimi İşlemleri*. İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 2015.

Öncel, Mualla vd. *Vergi Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 26. Bası, 2017.

Özbalcı, Yılmaz. *Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum ve Açıklamaları*. Ankara: Oluş Yayıncılık, 2012.

Pernsteiner, Helmut. “İşletme Bilimi Literatüründe Birleşme Kavramı”. çev. Çağla Ersen. *Şirket Birleşmeleri*. ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner. 589-614. İstanbul: Alfa Yayınları, 2004.

Poroy, Reha – Tekinalp, Ünal – Çamoğlu, Ersin. *Ortaklıklar Hukuku I*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, Yeniden Yazılmış 13. Bası, 2014.

Pulaşlı, Hasan. *Şirketler Hukuku Şerhi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

Sarıtaş, Mehmet - Ergüneş, İsmail. “Birleşme, Devir, Bölünme Müesseselerinin Zarar Mahsubu Açısından Değerlendirilmesi”. *Vergi Dünyası Dergisi* 247 (Ekim 2001), 145-149.

Susuz, Kağan. “Birleşme”. *Şirketler Hukuku Şerhi*. ed. Kemal Şenocak. Ankara: Seçkin, 2023.

Sümer, Haluk – Sümer, E. Handan. “Füzyonlar ve Muhasebe Yöntemlerinde Meydana Gelen Gelişmeler”. *Şirket Birleşmeleri*. ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner. 361-380. İstanbul: Alfa Yayınları, 2004.

Tarakçı, Hızır. *Vergi ve Sermaye Piyasası Mevzuatı ile Türk Ticaret Kanunu Açısından Kurumlarda Sona Erme*. İstanbul: Polaris Yayınları, 2003.

Taşöz, Zehra. *Türk Ticaret Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Birleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

Tekinalp, Ünal. *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku - Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.

Terzi, Gökhan. “Uluslararası Çifte Vergilendirmeyi Önlemeye Yönelik Model Vergi Anlaşmaları ve Anlaşmazlıkların Çözüm Yöntemleri”. *Gümrük Ve Ticaret Dergisi* 12 (Haziran 2018), 30-41.

Tüfekçioğlu, Nevzat. “Şirketlerin Birleşmesi ve İştirak İlişkisi”. *Vergi Dünyası Dergisi* 255 (Kasım 2002), 4-9.

Türk, Hikmet Sami. *Ticaret Ortaklıklarının Birleşmesi*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No: 185, Olgaç Matbaası, 1986.

Vural, İrfan. “Kurumlar Vergisi Kanununa Göre Gerçekleştirilen Devir ve Tam Bölünme İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Vergisel Hususlar”. *Vergi Sorunları Dergisi* 304 (Ocak 2014), 45-50.

Vural, İrfan. *Yorum ve Açıklamalarla Kurumlar Vergisi Kanunu*. Ankara: Gelirler Kontrolörleri Derneği Yayını, 2009.

Yakışıklı, Ramazan. “Devir İşlemi Sonucu Zarar Mahsup Süresi Uzatılabilir mi?”. *Vergi Dünyası Dergisi* 348 (Ağustos 2010), 26-31.

Yavaşlar, Funda Başaran. “Birleşen Sermaye Şirketi Ortaklarının Vergilendirilmesi”. *Şirket Birleşmeleri*. ed. Haluk Sümer – Helmut Pernsteiner. 111-136. İstanbul: Alfa Yayınları, 2004.

Yıldırım, Ali Haydar - Kolotoğlu, Olcay. *Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşu-Tasfiyesi, Birleşmesi, Devri, Nevi Değişikliği, Bölünme ve Hisse Değişimi*. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2003.